

GÖMÖR-KISHONT

VEGYES TARTALMU HETILAP.

Előfizetési ár:
Egész évre . . . 6 frt - kr
Fél évre . . . 3 " - "
Negyed évre . . . 1 " 50 "
Közsegek és néptanítók egész évi előfizetésénél 2 frt árleengedésben részesíttetnek.
Az előfizetési pénzek, valamint a hirdetésért járó díjak a kiadóhivatalhoz, Stefanovics József könyvnyomdájába küldendők.

Szerkesztői iroda:

STEFANOVICS JÓZSEF könyvnyomdájában.

Ide küldendők minden a „Gömör-Kishont“ szellemi részének szánt kéziratok és levelezések.

Megjelenik hetenként egyszer:

v a s á r n a p.

Egyes szám ára 12 kr.

HIRDETÉSEKÉRT

felvesz helyben a kiadóhivatal, cserencsényi utca özevgy Almásiné házában. — Budapestben, GOLDBERGER A. V. hirdetési irodája Szervizter 3. sz. — Bécsben, SCHALEK H. I. Wollzeile 12.

Egy négyhasábos petítor hirdetési díja . . . 5 kr
Nyilttér soronként . . . 15 "
Bélyegdíj minden egyes hirdetésért . . . 30 "

Rimaszombat, 1880. nov. 25.

Az italmérsi-regale jog gyakorlata elleni kihágások eseteiben felmerült panaszos ügyek elintézésénél, a törvény és szabályozó ministeri rendelet intézkedései alapján követendő eljárás s különösen a közigazgatási bizottságnak 3-ad fokban hozott határozatával befejezett ügyek további érdemleges felülvizsgálásának illetékessége kérdésében, a nagyméltóságú m. kir. belügyministerium és a megyei közigazgatási bizottság között az ochtinai közbirtokosságnak mint az ochtinai regale jog tulajdonosának Csisko János ochtinai lakos s bejegyzett czégű szatócs ellen, törvényellenes és tiltott módoni szeszárulás által elkövetett regale jogesonkítás miatt indított panaszos ügyek elintézése alkalmából éles elvi nézetkülönbség fejlődött ki.

A nagyméltóságú m. kir. belügyministerium által ezen ügyekben intézett rendeletekben foglalt intézkedést, a megyei közigazgatási bizottság, a törvény és szabályozó ministeri rendelet világos intézkedéseivel összeegyeztethetőnek nem tartván s a rendelet végrehajtására magát törvényes hatáskörében illetékesnek el nem ismervén, kijelentette, hogy a rendeletek végrehajtásához segédkezet nem nyújthat. Midőn pedig a rendelet végrehajtása újabb ministeri rendelet alapján folyamatba tétezt, a bizottság választott tagjai megbízatásukról lemondásukat, a megyei közgyűlés elé terjesztették.

Ezen éles elvi nézetkülönbség következtében, a tárgyalás és lényegénél fogva egyszerű ügy az egész megyében közérdekeltséget keltett s ennél fogva szükségesnek tartjuk, hogy megyénk közönsége szélesebb körben az ügy állásáról és lefolyásáról hiteles adatok alapján bővebb tudomást nyerjen.

E célból közöljük t. olvasóinkkal az ügy tényvázlatát lényegileg, valamint a f. évi szeptember hó 20-án Pelsőczön tartott megyebizottsági közgyűlésből az országgyűlés képviselőházához felterjesztett s Bornemisza László megyei első aljegyző által fogalmazott felirat szövegét.

Mélyen tisztelt országgyűlési Képviselőház!

Az alkotmányos államélet alapja, a törvényhozás tényezői által alkotott törvényekben van letéve. Fenállásának és virágzásának legfőbb biztosítéka és kizárólagos feltétele, hogy törvényes intézkedéseinek pontos végrehajtása s kötelező tiszteletben tartása, minden irányban és minden körülmények között biztosítva legyen.

Az államélet ezen benső szerves működésének folytonos és akadálytalan fenntartása, valamint ellenőrzése annak, hogy az alkotmányos törvényes intézkedések az illetékes hatóságok közreműködése mellett pontosan végrehajtsanak — a legfelsőbb végrehajtói és felügyeleti jogot az államhatalom nevében gyakorló alkotmányos nemzeti kormány feladata.

Ezen legfelsőbb államhatalmi intézkedési és felügyeleti jogból kifolyólag az államkormányra azonban azon kettős köteleesség hárul, miszerint egyrészt szigorúan ellenőrizze, hogy a törvényes intézkedések minden alantas hatóságok által pontosan végrehajtsanak, de másrészt nem kevésbé van kötelezve maga a kormány is, személyes felelőssége mellett — hogy intézkedéseivel a törvényt s az egyes ható-

ságok törvény által meghatározott és biztosított jogait és jogkörét épségben és tiszteletben tartsa.

A megyéket a multban az alkotmányos élet nehéz megpróbáltatásai az alkotmány védőbástyáivá emelték. Alkotmányos életünk változott viszonyai között, szűkebb körben bár — a köztörvényhatóságok még ez idő szerint is, fontos tényezői az alkotmányos államéletnek.

Mert habár a köztörvényhatóságok — hasonlóan a csonka hadihoz, ki elvesztve erős karját a hős csaták küzdelmeiben — nem vehet is közvetlenül tevékeny részt többé az alkotmányos törvény alkotásánál — de megtartva és épségben megőrizve harzáért tisztán és mélyen érző keblében, századok viszontagságos tapasztalatai által megpróbált alkotmányos érzületét — ma is éber őre az alkotmánynak.

Az újabb törvényes intézkedések meghagyták a törvényhatóságok azon jogát, hogy valabámszor alkotmányos intézményeinket, törvényeinket bárki által is megsértve lájják ez ellen szavukat a legfőbb törvényhozói államhatalom előtt nyiltan és őszintén kifejezhessék.

A magyar királyi Nagyméltóságú Belügyministeriumnak ily, a törvény világos intézkedésével ellenkező rendeletének végrehajtása által, törvényes hatáskörünkben szenvedett érzékeny sérelem kényszeríti törvényhatóságunkat, hogy ezen alkotmányos jogot érvényesítve — az okozott sérelem orvoslása s következményeinek elhárítása végett, a Mélyen tisztelt országgyűlési Képviselőházhoz forduljon s alázasatos kérelmét, a tényállás hű előadása s az összes tárgyiratok felterjesztése mellett — tiszteletteljesen előterjeszse.

Törvényes hatáskörünkben szenvedett sérelem tárgyát a Nagyméltóságú magyar királyi Belügyministerium azon intézkedése képezi, miszerint a megyei közigazgatási bizottságnak Csisko János ochtinai lakos szatócs ellen: a regale-jog tulajdonos ochtinai közbirtokosság által indított regala-jog-sonkítási ügyekben mult évi október hó 13-án 970. és 1025. sz. alatt hozott harmadfoku határozatait — miután azok már jogerőre emelkedtek s végre is hajtottak — a marasztalt fél által folyó évi január hó 6-án elkésvé felterjesztett kérvény alapján érdemleges felülvizsgálat tárgyává tette s folyó évi május hó 24-én 22982. szám alatt kiadott rendeletével — törvényes felügyeleti jogára hivatkozva minden következményeikkel együtt hatályon kívül helyezte. Majd a közigazgatási bizottságnak ezen rendelet ellen folyó évi június hó 30-án 29782. szám alatt kelt rendeletében kijelentve, hogy a beadott folyamodvány nem rendes fellebbezésnek, hanem semmisségi panasznak lévén tekintendő — előbbi rendeletének végrehajtását — a közigazgatási bizottság részéről ismételve felterjesztett felirataiban kifejtett törvényes indokok mellőzésével — 34272. sz. alatt és 38329. szám alatt kelt leirataiban sürgősen elrendelte s foganatosította.

Sérelmes a Nagyméltóságú magyar királyi Belügyministerium eljárása, miután a rendeletben foglalt intézkedés nélkülöz minden törvényes alapot és sem tartalmilag, az anyagi jog szempontjából nem indokolható, sem alakilag, a fennálló törvényes gyakorlattal össze nem egyeztethető.

Az 1876-ik évi VI. t. cz. 59. §-a értelmében ugyanis a törvény 58. §-ában c.) és e.) pontja alatt említett ügyekre nézve „a közigazgatási bizottság harmadfokon hozott végzése ellen további fellebbezésnek nincs helye s má-

sodfokon hozott határozata ellen is csak azon esetben, ha ezen határozat az első foku határozattól eltér.“

Az italmérsi jog gyakorlata s e részben felmerülő kihágások eseteiben követendő eljárás szabályozása tárgyában mult 1876-ik évi december hó 31-én 59560. szám alatt kiadott s érvényben lévő körrendelet 11-ik pontjának szó szerinti szövege továbbá ekképp szól: „A másodfoku határozat, a közigazgatási bizottsághoz felebbezhető, de csak azon esetben ha az, az első foku hatóság határozatától eltér vagy ha az egybehangzó határozatokban a szesz és szeszés ital árulási jogosultság elvonása mondatik ki. Ezen folyamodvány az első foku hatóságnál nyújtandó be s a második foku hatóság útján jelentés kíséretében, a közigazgatási bizottsághoz terjesztendő, mely — az 1876. VI. t. cz. 61. §-ában megjelölt eset kivételével — ez ügyben véglegesen dönt.“

A törvény és körrendelet idézett szakaszainak világos intézkedésénél fogva tehát, a regale-jog gyakorlata ellen felmerült panaszok és kihágások eseteiben a közigazgatási bizottságnak 3-ad fokban hozott határozatai — az 1876-ik évi VI. t. cz. 61. §-ában megjelölt eset kivételével további érdemleges felülvizsgálat tárgyát nem képezhetik s az esetben ha a Nagyméltóságú magyar királyi Belügyministerium a regale-jog gyakorlata ellen felmerült ügyeknek felülvizsgálását és negyedfokban leendő érdemleges elintézését, felügyeleti jogánál fogva fenntartani kívánta — ezt a törvényben és az eljárást szabályozó körrendelet illető szakaszában világosan kifejezni — az eljárásra hivatott közigazgatási hatóságok s az érdekelt panaszos felek alkalmazkodása tekintetéből is szükséges lett volna.

De nem ismerhetjük el a Nagyméltóságú magyar királyi Belügyministerium leiratában, a felügyeleti jogra vonatkozólag kifejezett elvi álláspontjának törvényességét és helyességét sem.

Készséggel elismerjük ugyan mi az államkormányának a közigazgatási hatóságok működése s eljárása feletti felügyeleti jogát, ez szükségképeni folyamánya legfőbb államhatalmi, végrehajtói s felügyeleti törvényes jogának. — Készséggel elismerjük, hogy ezen felügyeleti jog kiterjedhet annak ellenőrzésére, vajon a közigazgatási hatóságok eljárásaiknál a törvény intézkedését lelkiismeretes pontossággal teljesítik-e? — Nem követnek-e el vétkes mulasztást vagy visszaélést? — De a közigazgatási bíraskodás érdekében, önkormányzati törvényes hatáskörünkől kifolyó tisztünk és köteleességünk tudatában, nem tartjuk sem a törvénynyel, sem az idézett szabályrendelettel összeegyeztethetőnek, hogy a felsőbb felügyeleti jog czimén, az államkormány jogosítva legyen, az eljárásnak alapul szolgáló törvényes intézkedést egyes konkrét eset alkalmából figyelmen kívül hagyni s mellőzni. Nem ismerhetjük el az államkormány azon jogát, hogy a közigazgatási hatóságok által törvényes hatáskörünkben a törvény alapján, a törvényes szabályok megtartása mellett hozott s jogerejüvé vált határozatok érvényességére, egy később kelt rendeleti intézkedésnek visszaható erőt tulajdoníthasson s a jogerőre emelkedett végérvényes közigazgatási hatóságok határozatokat felügyeleti jogánál fogva rendeleti uton hatályon kívül helyezhesse.

A felsőbb felügyeleti jog ily tág értelmezése megrenditené a közigazgatási jogszolgáltatás alapját, — feltételelessé tenné az eljáró hatóságok illetékességét és jogkörét, meg-

semmisitené a bírói függetlenségét és önrzetét és meg nem engedhető ministeri mindenhatóságra vezetne.

Mindezen előadott okoknál fogva azon határozott meggyőződésben vagyunk, hogy a megyei közigazgatási bizottságnak idézett harmadfoku határozatai — miután az 1876-ik évi VI-ik t. cz. 61. §-ában megjelölt eset ezen ügyekben elő nem fordult — további érdemleges felülvizsgálat tárgyát nem képezheték s midőn a Nagyméltóságú magyar királyi Belügyministerium azokat hatályon kívül helyezte, a törvény világos intézkedését mellőzve, a közigazgatási bizottság hatáskörét megsértette.

Azonban jelen esetben a felfolyamodás még az esetben sem képezhetne volna érdemleges felülvizsgálat tárgyát, ha a törvény és szabályrendelet értelmében a félnek további fellebbezés megengedve lenne is — miután a felfolyamodás nem a szabályszerű határidő alatt s nem is a rendes uton, hanem a mult évi október hó 13-án hozott közigazgatási bizottsági határozatok ellen, jogerőre emelkedésük és végrehajtásuk után, majdnem három hó elteltével folyó évi január hó 6-án adatott be. A kérvény már ezen alaki hiánynál fogva is feltétlenül elutasítandó lett volna, annyival inkább, mivel közigazgatási ügyekben a jogerőre emelkedett határozatok ellen oly kivételes felfolyamodásokat, melyek semmisségi panaszoknak lennének tekintendők és magát a véglegesen eldöntött ügy érdemét tárgyalnák, törvényeink és törvényes gyakorlatunk nem ismernek. A rendelet ezen kijelentése valóban példa nélküli közigazgatási jogszolgáltatásunk terén s megdöbbentő döntvényül szolgálta a jövőre, megrenditené a közigazgatási bíraskodás alapját és biztonságát s lehetlenné tenné a közigazgatási törvények lelkiismeretes, pontos végrehajtását.

Mélyen tisztelt Képviselőház! A közigazgatási jogszolgáltatás érdekében, nem mulaszt-hatjuk el ez alkalmat, hogy az érintett rendelet további indoklására vonatkozólag is, észrevételeinknek tiszteletteljesen kifejezést ne adjunk, annyival inkább, mivel a Nagyméltóságú magyar királyi Belügyministerium a megyei közigazgatási bizottságnak, ez irányban indokolt felterjesztéseire érdemleges választ mind ez ideig nem adott.

Hangsúlyozza ugyanis a rendelet, hogy a megyei közigazgatási bizottság az eljáró közigazgatási közegeket utasítsa, miszerint jövőre a kereskedelmi könyvek megvizsgálásától, a törvényes következmények sulya alatt tartózkodjanak.

Ámde az italmérsi joggyakorlat elleni kihágások és visszaélések miatt indított panaszos ügyekben a tényállás megállapítása — mint minden közigazgatási utra tartozó kihágási ügyekben — nyomozati uton történik és sok esetben a nyomozat sikeresen a kereskedelmi könyvek betekintése nélkül, épen a szabályozó körrendelet értelmében nem is lenne foganatosítható.

Az eljárást szabályozó — fent idézett — ministeri rendelet 2-ik pontja szerint a bejegyzett czégű anyag, fűszer- és vegyeskereskedők szesz árulására feljogosíthatnak ugyan, de a szesz és szeszés italok árulását csupán mel-léküzetként gyakorolhatják.

Törvényellenes és szabálytalan szeszárulás miatt előforduló panasz esetében tehát, az eljáró illetékes közigazgatási hatóságnak, köteleessége nyomozati uton megállapítani: 1-ször, azt: hogy az illető kereskedő valóban bir-e a rendelet értelmében a szeszárulásra jogosult-

szággal? — vagyis az 1875-ik évi XXXVII. t. cz. 16. §-a értelmében czégre be van-e jegyezve? — s a 25. és 26. §. szerint könyveit rendezes vezeti — eltérít és mérlegelt elkészítette-e? — 2-szor: megállapítandó, vajon a szeszárulást mellékületként gyakorolja-e? — erre nézve pedig elkerülhetlenül szükséges a kereskedés üzletforgalmát biztosan meghatározni s ehez viszonyítva a szesz árulás nagyságát megállapítani. — Mindezen nyomozatok a kereskedő könyvei felmutatása és betekintése nélkül helyesen és biztos alapon, mi módon lennének sikeresen fogantathatók, megmagyarázni nem tudjuk.

A kereskedelmi könyvek betekintése csakis azon körülmény felvilágosítására vonatkozik, vajon a kereskedő könyveit rendezes vezeti-e? s nem terjed ki a könyvek egyes tételeire s tartalmára — tehát inkább csak alakú s egyáltalában nem azonosítható a kereskedelmi törvény 35. §-ában érintett egész tartalmuk szerinti megvizsgálással. — A kereskedelmi törvény értelmében ezen könyveknek a királyi törvényszékek utján leendő megvizsgálását eszközölni, a nyomozat befejezését indokolatlanul hosszú időre elhalasztó — mint a felekre nézve egyiránt elviselhetetlenül költséges és kivihetetlen eljárás lenne.

Az italmérési regale-jog — bármily eltérők is, fenntartása és gyakorlásának szabályozása iránt alkotandó rendszeres törvényhozási intézkedésekre nézve a vélemények és nézetek — ez idő szerint törvény által biztosított — igen jelentékeny értékű vagyont s legnagyobb részben magán tulajdon képez, — tisztában áll ennél fogva az államhatalomnak e tulajdon fenntartását megóvni, jogos és sértetlen gyakorlatát, helyes, törvényes intézkedések által biztosítani és megvédeni; — az előforduló panaszok és kihágások elintézését az illetékes hatóságoknak kötelességévé tenni, de egyszeres mind őket hivatalos kötelességeik teljesítésében — a törvény és rendelet korlátai között elősegíteni s esetleg pedig a törvény helyes magyarázata által utbaigazítani.

Nem mulasztjuk el a mélyen tisztelt Képviselőház becses figyelmét azon számtalan visszaélésre és kihágásra felhívni, melyek épen az idézett ministeri rendelet 2. pontjában foglalt szeszárulási engedély leple alatt a kereskedők s bejegyzett céggű szatócsok által, megyénk területén az italmérési regale-jog gyakorlata ellen elkövetettek. Életbeléptetése után hirtelen gomba módra szaporodott megyénkben a bejegyzett céggű szatócsok és kereskedők száma, — kik alig néhány forint értékű árucikkeik mellett — a szabályrendelet kedvezményének felhasználásával főképen szeszárulással foglalkoztak s az italmérési jogot egész vidékén (mint megyék Garam völgyén) annyira megrongálták, hogy a tulajdonosok csak nehezen és nyomott áron adhatják haszonbérbe az italmérési jogot. — Hogy ezen törvényellenes visszaélések megakadályoztassanak és további megkötésmentes — a rendelet leple alatt — lehetővé tétessék a közigazgatási illetékes hatóságoknak következetesen épen a neheztel alapon követett, szigorú és érvényes intézkedés mellett sikerült annyira, hogy ez idő szerint már csak egyes esetek fordulnak elő.

Nagy horderejű e kérdés, mélyreható érdekeket, nagy értékű magántulajdon érint s épen ezen nagy fontosságánál fogva igazságos és alapos elbárást igényel, — és ez okból szükséges, hogy egyrészt a jog gyakorlatának módjait, másrészt az ellene elkövetett kihágás és visszaélések esetében követendő eljárás az egész ország területén egyöntetűleg ideiglenesen és törvényes intézkedés által szabályoztassék.

Mindezen előadott körülményeknél és indokoknál fogva a megyei közigazgatási bizottságunk a törvény intézkedéseinek lelkiismeretes alkalmazására, a közigazgatási hatóságok köré sértetlen fenntartására, törvény által biztosított illetékességének és függetlenségének megőrzésére a komoly elhatározással és példás buzgalommal irányult törekvést teljes mérvben méltányolva és magunkká téve — alázatos tisztelettel felkérjük a Melyen tisztelt országgyűlési Képviselőházat! Méltóztassék a törvény és szabályrendelettel ellenkező ministeri rendelet végrehajtása által törvény által meghatározott hatáskörünkben szenvedett súlyos sérelmet orvosolni s a Nagyméltóságú magyar királyi Belügyministeriumot a törvény és a fennálló szabályrendeletekben foglalt intézkedések pontos megtartására komolyan utasítani s a közigazgatási bírósághoz függetlenségét jövőre a Ministerium önhatalmu intézkedéseitől — a közigazgatási legfőbb bíróság felállítására iránti törvény alkotása s minél előbbi életbeléptetése által megóvni.

Méltóztassék egyszeres mind a Nagyméltóságú magyar királyi Belügyministeriumot az italmérési regale-jog gyakorlatára s az ellene előforduló kihágások esetében követendő eljárás módjait szabályozására vonatkozó törvényjavaslat mielőbbi előterjesztésére kegyesen utasítani.

A tárgyilagos tény-vázlatot jövő számunkbank özlöjük. Szerkesztő.

LEVELEZÉS.

Jolsva, 1880 november hó.

T. szerkesztő ur!

A Gömör-Kishont folyó évi 18-ik számában egy cikk jelent meg, melyben az álcázott cikkíró — menyire minden logikai összefüggést nélkülöző chaotikus cikkéből kibetűzöm sikerült — a nagy-rőzei járás egyik kiválóbb községét, Ratkó várost, pánszláv üzemek fészke gyanánt igyekszik feltüntetni: a város kebelében létező „Zajomna pomonicea” elnevezés alatt ismert pénzintézetet s a város bíróját hazaellenes törekvések előmozdítása és pártolásával vádolja, — sőt tovább menve engemet, mint a járás főtisztját hamis bizonyítvány kiállításával és hazafiatlansággal gyanúsítani igyekszik.

Mi a város, a kebelében létező intézet, s a város élén álló bíró ellen irányított vádak iránti, azok megczófolására első sorban hivatottnak és illetékesnek a megtámadott város bíráját tartom, s az ezek ellen felhozottakra csak annyiban kívánok reflectálni, mennyiben az a tényállás megértéséhez multhatlanul szükséges, s mennyiben azok a személyek ellen intézett gyanúsításokkal állanak összefüggésben.

A személyem ellen irányított gyanúsításokra felelni s cikkíróval — ki, vádjainak alaptalanságáról önmaga van legjobban meggyőződve, nevét rejtegetni kénytelen — hírlap polémiába hocsátkozni, állásom méltóságát összegegyeztetetnek nem tartom. — S ha cikket még sem mellőzöm a megérdemelt hallgatással, úgy azt korántse teszem azért, hogy cikkíró rozslékü rágalmait ellen védekezzem, de teszem egyedül azért, mert úgy a saját, valamint tisztviselőtársaim reputációjának tartozom azaz, hogy a t. szerkesztő urnak a cikkhez fűzött észrevételére feleljek, s a cikkíró által távtra vezetett szándékolt közönséget felvilágosítsam.

Ezeknek előrebocsátása után elvárom a t. szerkesztő úrtól, hogy az igazság érdekében, felvilágosító nyilatkozatomnak becses lapjában szintén tért engedend.

Cikkírónak azon állítására nézve, hogy a nagy-rőzei pánszláv iskola feunállása idején Ratkó városa a nevezett tanintézet hazaellenes tanárainak gyűlhelye lett volna, röviden csak annyit jegyzek meg, hogy ezen intézet tanárai Ratkón tettek látogatásokat tudtommal oly czélból, hogy az intézet javára adományokat gyűjtessenek, de ez oly tény, melyet csaknem kivétel nélkül minden tanintézet tanárai szoktak gyakorolni. Tény továbbá az, hogy Ratkó város a szóban levő gymnasiumot annak idején segélyezte, de tény az is, hogy a nagy-rőzei polgári iskola — melynek hazafias irányáról senki sem kételkedik — a város által szintén támogatottatik.

Nem mondom azt sem, hogy a többször említett tanintézet tanárai más alkalmakkor is el nem látogattak volna Ratkóra, de határozottan tagadom azt, hogy Ratkón hazaellenes tanácskozások tartattak volna, mert e tekintetben, úgy a város közvetlen közelében lakó hazafias érzelmű birtokosok, valamint hivatalom által a leghehérebb felügyelet tartott, s gyakoroltatik a jelenben is.

Hogy mikor, s ki kezdeményezése folytán alakult Ratkón a közönségszűz-szövetkezet, vagy mi az a cikkíró nevezi „Zajomna pomonicea” azt én nem tudom, de hogy az más nemesebb czébből alakított, mint a melyet cikkíró neki tulajdonít, — az könnyen felfogható ezen következő okokból:

1. Föl nem tehető, az arra illetékes legfőbb hatóságról, hogy a kérdéses pénzintézet létesítését hazaellenes törekvések előmozdítására engedélyezte volna.

2. Fel nem tehető, hogy a hatóság, tudomásra jutván a nagy-rőzei szláv gymnasium tanárai által folytatott hazaellenes üzemeknek, ezen intézet bezáratása alkalmával, ne terjesztette volna ki büntető karját a „Zajomna pomonicea” is — ha bebizonyult volna az, mit cikkíró ellene fölhoz.

Menyire alaptalan cikkírónak eléggé határozottan ki nem fejezett azon állítása, hogy Ratkón a „Zajomna pomonicea” vagy talán az ottani olvasó-egylet — mely utóbbinak a siskája alatt is gyanított cikkíró is tagja — a „Národni Listi”, „Hlasnik”, „Obzor”, „Rarasek” és más pánszláv röppentűknek lelkes pártolója: Legjobban kitűnik az olvasókör elnökének ide csatolt bizonyítványából, melyből kiviláglik, hogy ezen egylet, noha több magyarnyelvet

folyékonyan nem beszélő tőt ajku tagja is van, ez ében egyedül a „Pesti Napló”, „Rozsnyói Híradó” és a „Gyakorlati Mezőgazda” című magyar lapokat — az utóbb említettet a város hozzájárulásával — hordatja. — S ez — azt hiszem oly jelenség, — mely fényes tényságot tesz arról, hogy Ratkó város polgársága bizony távolról sem oly hazafiatlan érzelmű, mint a milyennek cikkíró feltüntetni szeretné.

A mi „Zajomna pomonicea” pénzkezelését, s e körüli állítólagos visszaéléseit, zsarolásait illeti, azok részletes czófolata, a város és pénzintézet élén álló bíró tisztjében állván, a magam részéről — a közönség megnyugtatójára — csak annak rövid megemlézésére szorítkozom, hogy ez irányban a hatóságnál soha s senki által panasz vagy feljelentés nem történt, nem érezhettem beavatkozásra hivatottnak, — s úgy vagyok meggyőződve, hogy cikkírónak — ki hazafiatlanságáról oly feneben kérkedik — ha visszaélésekről tudomással bírt, kötelessége lett volna azokat annak idején a hatóságnak följelenteni, nem pedig most, midőn — cikkíró önbeismerése szerint is — az intézet már létező ügyszólván megszűnt, s csak a felosztással kapcsolatos ügyek végső lebonyolításával foglalkozik, — hírlapok utján csapni lármát.

Egyébiránt tudnia kellene cikkírónak, ki — ha nem gyanítok rosszul — kereskedő, hogy pénzintézetek felosztása esetén, azok ügyeinek lebonyolítása nem a közigazgatási hatóságok, de a kereskedelmi bíróságok, vagyis a kir. törvényszékek ügy- és hatáskörébe tartozik.

A mit cikkíró ellenem fölhoz, hogy én Ratkó város legvagyonosabb polgárának szegénységi bizonyítványt állítottam volna ki, — arra nézve megjegyzem, hogy tény az, miként cikkírónak vádaskodása következtében a Gally János részére kiállított szegénységi bizonyítvány tárgyában vizsgálat van folyamatban. — Miért nem várja be tehát cikkíró a vizsgálat eredményét? — Türelmetlenégből valóban azt a következtetést kell vonnom, — hogy cikkíró ezen vádjának igaztalan voltát önmaga legújában ismervén, hírlapi lármájával a közvéleményt megvesztegetni, távtra vezetni, s a t. megyei hatóságot hozandó határozatnál befolyásolni reményli?

(Folytatjuk.)

SZINI SZEMLE.

Rimaszombat nov. 27.

Csütörtök nov. 18. Munkácsiné Tóth Ilka javára: „Hamupipőke” Benedix jeles színműve. Halottaitól volt föltámasztva e repertoírról leszorult darab, bár erkölcsös, komoly tanulási mivoltáért megérdemli a föllevenítést.

Nálunk egy tebeleges, szende, ifjú színész jó jutalomjékekül adták jó sikerrel — anyagi sikertelenséggel. Pedig Munkácsiné a közönség „kedvence” — mi-ért c-alóltunk tehát, az okot a mű önkésésében, a közönség operettek által elrontott ízlésében találjuk meg. Nem kell a mi publicanunknak jó, szép, csak csiklandozó.

A jutalmazott sűrű tapokat aratót, mint „Hamupipőke”, csak a kedély mélyséével, érzelem hevével személyesítse Elfriede után. Kövessi, Halász, Czákóné, Veres, Csizsér és Veresné (a ki ugyan nem illett elegans nagatartásával s imponáló „szalonhölgyi méltóságával” növendéknek) egy kis szerep emutást leszámítva, emelték az előadást; Völgyiné pedig az együgyű leánykát képeséggel ábrázolta. Közönség bányalatosan csekély száma.

Szombatan általános közkíváncsi „Kisasszony feleségem” ismert előadás, — az általános „közkíváncsi”-ot nem értjük.

Vasárnap, nov. 21. „Dunanan apó és fia utazása” Offenbach régi kletű vig operettje. Bohóc estély — vasárnap kiadásban.

A közönség tapolt, tombolt, tüntetett, Dunanan apó (Tiszay), fia (Kohai Etel.) Leokádia (Czakóné) és Tiszayné, különösen az ezermester, trombitás, kávépárkáló Csetri mellett, Szabatosabb, jobb ízű előadást alig láttunk még. Mindnyájan eleműkben voltak, mint ha csak fogadást tettek volna a közönség ingerlése, megcsiklandozására. Czélt is értek, valószínű demonstratív volt nem contra, de pro. Tiszay remekelt, Kohai Etel új aerába csapott s nem hába emelgette komikai szárnnyait. — Tiszayné kedélye csapongott, Kohai Etellel — dallanos éneklésük által briliánssá (!) tették a sikert.

Csetri hasfogásig vitte a kacagókat. Kétszer is kihívták.

A „fánk-sütés” epizódja, a fülbevisz zenerészekkel kiválóan sikerült. A carnevali jelenetnél Tiszaynak, ki rövidke szoknyába bujt álarcos magyarátsa, ügyeskedő, hatástváknányoló modorait (szoknyaengetései) a földszinti s karzati publicum kényhuléséért eredményezték. De Kohai Etellel egyetemben elfelejtettek valamit, t. i. a hátukra ragasztani az ismertető czédulákat.

Kedre ki volt hirdelve a „Kis herceg.” A színpad elhazaltatott és a darab Munkácsiné betegsége miatt elmaradt, helyébe került: „Kornéville harangok”, melyek másodszer szóllaltak már meg. A gyors változás elijesztette a közönséget, így csak kevesen hallgatták a csengő-bongó harangokat. Előadása jó sikerű. Gáspár apó Tiszay helyett Veres adta bámulatos

ügyességgel. Veres sokoldalú és jó hangu színész. Juhász elragadta a közönséget.

Kohai Etel szép hangja mellett, birt az érzelem bensőségével, — hatott. Tiszayné sokkal kedvesebben személyesíté Serpolettet, mint első ízben; általában mindnyájan több életet, nagyobb élénkséget produkáltak mint először. Halász — bíró uram a polkázással nagy hatást csinált.

Munkácsiné (ezáltal pásztorfi) modoros, monoton játékaival elszünteleníti a legszebb alakot. Csak a szögletesség, miiben kiemelkedik, ebben és felezékenységben szenved mozgása, társalgása. Hajlékony hangjával nem bír.

Figyelmeztetjük az igazgató urat, hogy a kinlódó viseltes zongera már poszióra szorult.

Szerdára ki volt tűzve „P. y Pál.” Ez is elmaradt Munkácsiné gyöngékedése miatt. Hy incidensek után ne csodálkozzék a társulat, ha a jövdelem (decrescendo) deficitre lohad a közönséget, különösen a miénket, csak egyszer lehet felültetni. — „Pry Pál” helyett „Suketnek kell lenni” 1 felv. vigjáték és „zerluni varázsital” kis operette. Az első silány, pougyola, drasztikus darab, vékonyka tartalommal, de jól lehet alakjain mutatni, ha a Veres-pár, Csizsér és Kövessi adják, kikre bátran rámondjuk, hogy „mindnyájan” jelesen játszottak. Veres felesége — az az hogy a színpadon — leányával (Rózi) mindig sikert arat, pláne ha Csizsér is hozzájuk szegődik, akkor kész a „győző” triász. Veresné és Csizsértől tanulhatna a többi elegans megjelenést és öltözéki csint.

Közönség alig valami.

Az operette kiválóan sikerült, természetesen a dicsőség Kohai Etelé első sorban, ki nek hálás, jutalmazó szerep volt kezei között. Olyan takaros, „szép” haszonbérlő, minőt csak kívánni lehet; csodáljuk, hogy bele tudott szeretni Munkácsiné — akarjuk mondani Péter pörfiuba, ki nek játéka nagyon is „póriás.” Ezzel azt akarjuk jelenteni, hogy Munkácsiné ismét esett, mint „első szerelme”. Ez a fiatal színész nagyon téved, ha subjectiv kérdésé alácsönnyítja fölöle eddig táplált kritikai véleményűnk. Mi tanácsoljuk utóljára, hagyja el választott szakmáját, az a szerepkör nem az ő világából való, — s ha nem teszi, egy kollegánk szavaival élünk, hogy Tháia papjai között nem igen viszi fel pápaságig. Operettenori, szerelmes szerepekhez se kedélye, se ízlése, se elég hangereje. Nem tud vagy nem akar levetközni bizonyos egyformaságot, a dialogokban a leggyöngébb, énekében nincs élet, nincs érzés, magasabb régiókban hamisan intonál, — gesztikulációja hamis, erőszakos... tehát ha se nóta, se kóda, se poézis... maradjon a prózánál, — vagy legjobb esetben szálljon le chrístának.

Visszatérve a többire: Kohai Etel színpadon, jobban alig hallottuk még énekelni, érzelemteljes játékaival bravourt csinált. (Van azonban egy hibája e tehetséges énekesnőnek, mit aesthetikai uton mondunk meg — jutalomjátéka után) Kövessi ha oly hanganyaggal rendelkeznek, mint játéki képeséggel — a szemlelegben nyilatkozhatnánk róla. Speciális leborbált adott. Czákóné j l betölti helyét, mindig, de ne visitozzék, még ha dragon-osok és trombitások dicsekszik is...

E kis operett kedves zenéjű, énekrészei gyönyörködtetők.

Csütörtökön „Kis herceg” ismételve. Az első előadástól elütő — fölsikerrel. Munkácsiné látuk a színpadon, de nem játszani. Mi nek erőszakolják a föllépésre, ha beteg!?

Nagy líba Kohai Etelnek szerepet nem adni e darabban.

Közönség a felforgatott repertoír miatt csekély számban jelent meg.

Végül kapcsolatban egy kis figyelmeztetés.

A méltányosságérzet talán egy vidéki városban sem nyilatkozik olyan töntetőleg „egyesek” részéről, mint nálunk. Egy nyikkanás, egy bohóc-figura és megindul a kebel-döngetés, fülhagató, szivbajt csináló dörgedelelem, kiáltilatlan tapsolás és páleza (meg bunkó) ütögetés stb. Az illemes, műveltebb rész természetesen ellenzi a zajt és kacaját, bosszankodik, — mindhiába. A nyikkanók és bohócokdók iránti „divatszertű” vonzalom, személyt (és nem művészt) illető rokonszeny vagy ni okozza ezt, nem kutatjuk, de ajánlatos volna a tisztességutadás utjára tézés, az illedelem, melyet egy nyilvános helyen az etiquette is megkövetel. Higyjék meg azzal sem önmaguknak nem szereznek, sem az érdeklét színész és színésznőkkel nem szerzetnek „bokros, érdemeket.

HIREK ÉS VEGYESEK.

Lapunk terének két-harmad részé igyönybe verő nagyérdékű „felirat” kellő időben eszközölt közlése miatt ké yelenítettünk a „tárca és csarnok” rovott és színből, kihagyni o vasónak szives elnézését kérjük.

Az ő felsége Erzsébet királyné védelme alatt álló magyar országos segélyző négyzet losonci főkja által — az egylet alapítókeje javára — f. hó 27-én táncszestély rendeztetett. Volt szerencsénk olvasni a meghívó alá írott tagok névsorát, ez oly fényes, oly tekintélyes nevekkel áll, hogy azok olvasásakor a becsülés és rokonszeny meleg érzete támadna bennünk, ha egyszeres mind nem támadna fel a szégyen nem kisebb fokú érzete is, hogy mi

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

Gömörmezei tornallyai szolgabírói járásban Bánréve és Rugály székhatárral rendszeresített körorvosi állomásokra pályázat nyitattik. — Bánrévén a körorvos rendes fizetése lakbérrel együtt 500 forintban, díjazása pedig akként állapított meg, hogy a nappali mindenes látogatás ir. vagy orvosi rendelvény kiadásáért e körzékhatáron 20 kr., vidéken 40 kr., — az éjjeli látogatás vagy orvosi rendelvényekért helyben 40 kr., vidéken 80 kr. és nem többet számíthat föl. Előfogadást a szolgabírói igénybe vevők természetben kiadni vagy készpénz-megtérítéssel tartoznak. Ragályon a körorvos kézi gyógyszer-tartására is feljogosítandó levén évi rendes fizetése a lakbérrel együtt 1000 frtra lett megállapítva; ugy azonban, hogy a betegek látogatása, vagy orvosi rendelvények kiadásáért külön díjazást nem számíthat föl, csakis előfogadást és az általa kiadott gyógyszerek árát követelheti. — A körorvos választások Bánrévén f. évi decz. hó 14-én Ragályon ugyanazon hó 15-ik napján d. e. 10 órakor lévén megtartandók, nevezett körorvosi állomások egyik vagy másikát elnyerai ohajtók felhívattak: hogy kellőleg felszerelt pályázatukat a választást megelőző napig aláírt szolgabíróhoz adják be.

Teruallya, 1880. nov. hó 6-án.

BATTA SAMU, szolgabíró.

PÁLYÁZAT

A rimaszombati kir. törvényszék területén lévő rozsnayói — telekkönyvvel is ellátott kir. járás-bírósnágnál üresedésbe jött albirói állomásra, a Nagyméltóságú m. k. Igazságügy Minisztérium f. évi 3930/IME sz. a rendeletével engedélyezett pályázat hirdettetik, felhívattak az illető pályázók, hogy szabályszerűen felszerelt folyamodványukat, ezen kir. Törvényszéki Elnök ségnél f. évi december hó 23-ig nyújtsák be, a később beérkezők figyelembe vételét nem fogják.

Rimaszombat 1880. november 22.

Márton Rudolf kir. széki elnök.

Szerkesztői üzenetek.

L. L. Betőnek érte a fejünkét, — különben is idejét multa már, Ujat kérünk.

Z. J. Figyelemre méltó „védő czikk“-ét félre tettük; a mostani terjedelmes óriratban keressé a helyes okot, — különben tévednek igen sokan, ha azt hiszik, hogy annak a „vágó“ levélnek közlése nem bír jogalappal.

N. rózei. A tíz krt., — mit érte fizettünk — megérdemelte, de „zárt sisak“-ot velünk szemben ne használjon. Kérjük közreműködését.

L. J. Tárgyalásunk, sürgős közlendőink miatt ismét kimaradt. A türelem (az ön legszebb erénye) rózsát terem.

G. B. Duskálhatunk a versekben, de nagyon „válogatások“ vagyunk.

V. L. Közlése lehetetlen. Egy egész testület nem érezheti magát sérteve azért egy nyilvános botrányt okozó tagját megfedjük. Inkább szegyelehető volna, ha az illető nevet is kitennek privátim szolgálatunk véle.

E. H. Most volt bajunk egy ily esettel, elég kellemetlenséget okozván nekünk, s így saját kívánságára nem közölhetjük. Ha csakugyan ohajtaná azt az ottani intelligencia, kérjük ezen ohaj papíron való kifejezését.

D. J. Beszélni ohajtanánk. Mikor lehetne szerencsénk?

STEFÁNIA Köszönjük neked „szépirodalmi rovatunk“ iránt tanúsított érdeklődését és nyilatkozatát. Igyekezzünk sokak ohaját teljesíteni.

BÜSKOMO: Csodálkozunk, hogy önt megvette a szerencse hidege, vagy melege? Versét itt közöljük:

FIAMETTÁHOZ!

Szép művész, drága gyöngyöm, virágom
Nincsen párod kerék e nagy világban,
Nincsen párod takaros kis menyecske
Ha „mótázol“ kedvünkre minden este.

Prédikálhat a pap kenetteljesen
Elfelejttem, ha rád nézek, kedvesem;
Hirdethet kínt a pokol mély fenekén
Mikor szememben látom a mennyeit én.

Áldott a kéz, mely bölcsődben ringatott
Szent a percz, mely művésznővé aratott,
Drága óra, melyben a rongy színpalak
Között téged ismerni tanultalak.

A muzsáknak templomában áldozom
O tan töltöm éjjelen és nappalom
Téged kíván szívem, lelkem szünetelen,
Mióta megvett az édes szerelmem.

Nem tudtam eddig szeretni — azt hívém,
Hogy megélek már csak a papok hitén.
Nem kell nekem több se hit, sem papok,
Szeretlek és szerelmemben meghalok.

Felelős szerkesztő:

PETŐ FORUBSZKI PÁL.

Szerkesztőtárs:

FÓTHI KOVÁCS BÉLA.

is tudnánk fényes és tekintélyes nevekkel dicsekedni, ha ezek birtokosai a szomszédok példáján buzdúlva, megteremték már valahára azt a „veres-kereszt“ országos ügylet fiókját — nem „fűk“ városunkban.

Nix Dajca. Badiyi G. ismert „jó magyar“ érzelmű kávéház-tulajdonos játszó-kártyákat rendelt Budapestről — magyarul. — A czég küldött is azokat a német számla kíséretében, mire Badiyi Géza lev. lapot ezt írta magyarul és magyarul: „Én az első magy. alt. kártya társaságnál tettem megrendelést és nem az „erste ung. Spielkarten — Fabriks Actien — Gesellschaft“-nál, — szégyenlem, hogy ilyen magyar kegyesen élő német társaság (ala: korpa) közé keveredtem. Magyarul uraim, csak magyarul.“ És? És az „erste ung. Spielkarten — Fabriks Actien — Gesellschaft“ egy szép — udvarias — magyar levélben köszönte meg a figyelmzetést.

Fütyü az oka. Van városunkban egy nyilvános helyiség, melynek tulajdonosa (kávéház) a legvendégszeretőbb szívességgel látja el a helybeli és idegen látogatókat egyaránt. Pontos, rendes és jószívű ember, csak a naturáját kell igazán kiismerni. Üzlete virágzásnak örvend, sokan látogatják, mulatnak elmés ötletein, jóízű tréfáin. — Egy idő óta lehangolt kedvetlen, haragos csupán azért, mert kávéházában egy intelligens névre számot tartó fütyül adott jelt, ha valamire szüksége volt. Ez az „ártatlan“ fütyü kihozta sodróból a vendégek ugyancsak „hamiskodnak“ és czélogatnak egymásra, mihelyt csak alkalom adódik. Ugyan fütyülje ki sorra mind és rendeztesen azzal az illetővel egy fütyü-koncertet! szent lesz a béke.

Erős orrfújás következménye. Néhány nap előtt történt — írja a „F. K.“ — hogy B-y ur, abaujmegei tisztviselő, nagyot prüsszentve, orrát oly erősen fújta ki, hogy jobb szeme gödréből kiugrott. Legott dr. Bernolák törzsovosért küldött, ki aztán a tofás nagyságnyira kiálló szemet, bizonyos folyadékkal megnedvesített kendő segítségével szerencsésen vissza illesztette a szemgödörbe.

Petyko elvan fogta. A hírhedt volt Petyik (Petyko) Pistát, a megyénkben oly nagy zajt ütött rablót, kinek fejére 200 frt. volt kitéve — elfogták f. hó 23-án virradóra hesszas dulakodás után a császi pusztán Oravecz bacsó leányának lakodalmán. A kézrekerítés érdeme a szendrői járás derék csendbíróját Kis Ignácot és két ügyes pandurját illeti. — A rabló Sándor Béla sz. bírósághoz Feledbe lett bekísérve.

A gömöri ág. ev. egyházmegye megírta a második alesperesi hivatalára, szavazat — többséggel nagy. Balthazar Antal betleri derék lelkész választotta meg.

Felzáróítás a hazai tesületekhez. Az iskolai takarékpénztárak érdekében felkérte a következő sorok közlésére. Tapasztalván, hogy a nevezett intézmény hazánkban is napról napra nagyobb terjedésnek örvend, hogy azt már a magas kormány is úgy erkölcsileg, mint anyagilag támogatja — minthogy már kitüntetés jutalomról is némileg gondoskodott az iskolai takarékpénztárak érdemes közéleti részére — de a „pedagogiai társaság“ értekezlete is kimondta hogy ezen intézmény „mint a takarékoságra való szoktatás és az erkölcsi neveléshez való czelszerű eszköz ajánlható“, továbbá tapasztalván, hogy a mult iskolai évben nem csak, hogy 7300 gyermek 54,000 forintot takarított, hogy a szokott nyilánkságnál hasznosabbra és czelszerűbbre fordítsa és végre tapasztalván, hogy a hazai tesületek azon tisztelt tagjai, kik eddig az intézménnyel foglalkoztak, mindnyájan igen dicsérőleg nyilatkoznak a jó hatásról, melyet ez ügy egy a gyermekekre mint a szülőkre gyakorol, mindezek folytán indítatva érezzük magunkat ismét felhívni a tantótestületek tisztelt tagjai figyelmét e hasznos intézményre. — A takarékoságban tényleges nemzet gazdasági és nevelési ügyi kincs rejlik. Általában a nép minden osztályának, de különösen az alsóbb osztálynak van erre nevelési és embert akkor lesz legeredményesebb hatása. A mely tanító az iskolai tudomány mellett e kincset is megerősíti tanítványában, az kétszeresen teljesíti magasztos hazafiai hivatását a szellemi és anyagi nevelés által. Ismételtén tehát hívjuk felerre az illetékesek becses figyelmét, egyszersmind kérvén, hogy az iskolai-takarékpenztárak leterkeszéséről és forgalmáról szóló adatokat időnként Weisz Bernárd Eerecz, kir. tanácsbíróhoz, mint az isk. takarékpénztárak szakbizottságának elnökéhez Budapestre beküldeni szíveskedjenek. Budapest, november 1880. A nemzeti gazdasági egyesület elnöke Korizmicz László.

Röcczéről kapjuk a következő sorokat: Nagy-Röcze városának új polgármestere van. Habemus papam! A ki Nagy-Röcze városának speciális visszonyát ismeri, bizonyára iráncsian fog betűznie sorok közt, hogy hát ugya-

nis: mozogván a hegyek, miszüléte? Mondhatom, egy derék jóra való polgármester született, a mennyiben Árvay József volt városi pénztárnak lett polgármesterré megválasztva. — Árvay Józsefnek méltó ellenfele volt Stefancsik Károly, a segélyező egyesületi ellenőr, kit bizonyos irányadó urak holmi panszav tendenciákkal ugyancsak kihíreszteltek; de aki a választási napot megelőzőleg olyan tisztességes hitvallást tett politikai meggyőződéséről, hogyha ezt ezüst pénzre lehetne fölváltani, cizonyára volna olyan csengése, mint sok nagyszájú honhazafi meggyőződésének. — A választást Szoutagh Bertalan, a megye érdemes alispánja vezette, a legkifogástalanabb tapintattal, s aligha nem az ő tapintatos ügyvezetésének lehet tulajdonítani, hogy ha Stefancsik Károly nem lehetett polgármester, de lett árvaszéki elnök, s így ezen erkölcsi rehabilitáció elég ösztönül szolgálhat neki arra nézve, hogy nagyon keveset törődjön az oly commis voyagerökkel, akik bizonyos veréb = arkantyu, és elefant = rend féle dolgokra sanditának akkor, midőn a mikroszcoopon is alig fölföldözhető „veszedelmes“ panszavokra teszik figyelmüket a világot.

Megkapta a magáét. „Herra von Miskolcz“ czimzessel egy magyarul írt lev. lapot kapott ugyanazon nevű czukraszunk, melyen Spitzer Arnold utazó ügynök értesíti, hogy néhány nap mulva Poch József gráci pezső-gyáros és borkereskedő czég képviselőjében tiszteletét teendő, keri a becses megrendeléseket részére fentartani. Nyomban e lap vetelekor belép H. von Spitzer, kit a czukraszunk nem ismerve a levél első hatása alatt gazember, swindler, spekulans hunc vutnak czimez minden olyanfajta ügynökfélet, ki visszaél a közönség jóhiszeműségével, — a vevőlekek előtt felmutatja a kártyát, mint egy újabb jelét a szemtelenkedésnek; mit hallva, látva H. von Spitzer alázatos hajlongások között bocsánatot kérve alkalmatlankodásáért, kihordja irháját a „németfaló“ czukraszúdból. Nem hiszszük, hogy volt kelve városunkban továbbra is a gráci pezső-gyáros és borkereskedő czég képviselőjének bemutatni magát más helyeken.

Blattrra tette a feleségét.

Egy „uri“ kompaniában estétől reggelig tartott a „muri“. Ez a szó a mi vidékünkön mindent kifejez: általános borivást (sárga földig leivást) kurjongatást, magyaros sirva-vigadást és kártyázást. Ez utóbbiról szólnunk. Abban a társaságban Z. — t ur reggel felé elvesztette minden pénzét, gyűrűjét, zseboráját, végre keservében közmegegyezés mellett blattrra tette csinos feleségét, kit a szép ellenfél szerencsésen meg is nyert. Eldig még ugyan meg nem kapta, bár a csinos nő azzal fenyegeti könnyelmű, hűtlen férjét, hogy b e c s ü l e t b e l i tartzását legszentebb kötelessége kifizetni. (Még akkor is, ha a tartozás nem tárgy, de feleség.)

I R O D A L O M.

A műveltség fejlődése Magyarországon 889 — 1849.

Írta Dr. Kerékgyártó Árpád, kir. tud. egyemi tanár és magy. tud. akad. lev. tagja. I. kötet 8-9 — 1301. Budapest, 1880. Kijadja Kilián Frigyes m. k. egyetemi könyvtáros. Ára 5 forint.*)

A magyar történeti-irodalom egy kiváló szakismerettel, mely belátással és az adatok összeállítására tekintetében páratlan szorgalmu munkával gazdagodott. Kerékgyártó Árpád a budapesti tudományos egyetem lelkes történet-tanára e napokban bocsájtá ki sajtó alól több kötetre tervezett nagyszabásu műveinek: a magyarországi műveltség fejlődése történetének első kötetét. Sietünk olvasóink figyelmét e műre felhívni, mert meg vagyunk győződve, hogy miként a hazai történet ismerete a nemzeti érzés és cselekvés egyik főrugója és élesztője, úgy a műveltség fejlődésének tudata a nemzeties érzület és tettek legrendelhetetlenebb támasza. Erős nemzeti érzés és műveltség egyébként is korunk jelszava, ezeknek megmérhetetlen hatalmától nyerneknapjainkban erőt, bátortást a népek milliói; akadna oly nemzet, mely magától e kettős tényezőzt elvetné: bizony tekinthetne megsemmisülésre elő.

Oly művet ajánlunk tehát olvasóink meleg pártfogásába, mely nemzetünk legdrágább

* E kitanó munka ismertetésével nyitjuk meg új irodalmi rovatunkat. Czelünk ezután a val di. becses bíró általános érdekű és szépirodalmi magyar műveket röviden ismertetni olvasóinkkal. Fontos feladatot vélünk ez által megoldani hazai irodalmunk, a műveltség és különösen a közérkölciség érdekében. Szerk.

kincsének, a nemzeti műveltség történetének fejlődési mozzanatait hű és hiteles, alapos és részrehajlatlan, változatos és élénk képből tárja elénk, egyelőre a vezérek korától a nemzeti fejedelmek kihaltáig.

A mű két korszak műveltségi viszonyait tárgyalja. Az első szol a magyar vezérek koráról, a második az Árpád királyokról. A korszakok több fejezetre osztvák, melyeknek: az államterület, népesség, alkotmány, kormányzat, törvényhozás, magánjogi és büntetőjogi állapot, közrend, hadügy, pénzügy, nemzetgazdaság, szemléni műveltség, kere-ztyénység, küldiplomatia. Szóval mintegy tükörben látjuk elénk egész műveltségét, melyet az utódok büszkén vallhatuak a magukénak.

Mély kritikai tehetséggel van különösen fejtegetve és megállapítva a honalapítás ideje a honfoglalás működésének tartama, s kimutatva az újon alapított Magyarország nagy fontossága az európai államrendszerben. Majdnem hat századon át — ugymond Kerékgyártó — 12-nél több vad néptörzs, úgy szüntén a keleti és nyugati császárság hiába törekedtek ezen a természetlő kijelölt földrészen politikai egészet alkotni. Ezen nagy feladattal a magyar nemzetet bizta meg a gondviselés, mely beköltözésekor nem talált itt életre való nemzetiséget, tetileg létező államjogot, ápolásra méltó kultúrát, tehát ilyeneket nem is semmisíthetett meg. Ellenben a magyarok államuk alkotása által nagy szolgálatot tettek a civilizációnak, mert ok gátolták, hogy a mongol-tárvihar és az izlam fegyvere az európai keresztényiséget feldúlja és ennek legnagyobb hasznát a németiség vette, mely Palacky szerint a magyarnak köszönhetné, hogy itt a tehetetlen népségnek romjain roppant szláv birodalom nem keletkezett. Magyarország századokon át tényezője lett az európai egyensúly fenntartásának; meggátolta a germán elem terjeszkedését kelet felé, feltartoztatta a szláv elemnek beolvadását, megőrizte a népek szabadsági öntudatát s akadályozta a világszerte abszolutizmust. Felette érdekes világításban s valóban minden művelt embert egyformán érdeklő vonásokkal rajzolják az ezer év előtti magyarság életmódja, szokásai.

Kutforrási hitelességgel bizonyítja a tudós szerző, hogy Feledelők az állatok husából állott, a húst főzve, sütvé ették, sőt magát a kenyeret is nagy valószínűséggel ismerték.

Semmi hitelle sem méltók az egykoru külföldi krónisták tudósításai, a kik azt állíták eleinkről, hogy nyers húst esznek, vért isznak s az elfogott emberek sziveit eldarabolva falják fel, mert mint szemtanu senki sem lép fel közülük s egyedül a fölelem befolyása alatt, a kőszá hir után indulva, irták tudósításait.

Nem kevésbé érdekes fejezetek a magyarok ruházata és viseletéről szólnak. Itt olvassuk, hogy bár a több évi vándorlás alatt a magyarok ruhái megviselelvék, azok viselete szokásban vala, a mit a ruháneműek elnevezésére szolgáló ősrégi szavak nagy bőrsége a mai napig bizonyít. A szakált teljesen, a haját pedig halántékig borotválták, főfoglalkozásuk természetesen mint minden azon korbeli népé: a vadászlat volt. A harcznak mintegy előképét látták benne, melyhez még nemzeti fejedelmek is a legnagyobb előszeretettel viseltének.

Szerző igazságszeretetének s kiváló történelmi szakismeretének fényes bizonyítékát képezi a többi között a magyarok jellemzéséről adott fejezet is. Annyi értelemmel, pszichológiai ismerettel kerekítvék ki a magyarok jellemzése, mely tudós és nem tudós előtt egyforma érdekel birhat. Szerző e fejezetben magát nemcsak a történet mesterének mutatja, de egyuttal alapos lélek-ismerőnek is, kielőtt nincsenek zárva az elme és szív titkos rugói sem.

A magyarnak mint e korban szákmányból élő hadi népnek szükségképp erkölcsi szennyfoltjai is voltak, de minthogy jeles lelki tehetségekkel is bírt, ilyeneknek is maradt fen emléke. A nemzet hibáit és erényeit egyforma igazságszeretettel kutatja szerző, mely előbbiek közül felemlíti a munkátlanságot, büszkeséget, kegyetlenséget, káromlást, viszálykodást, pártoskolást. Komoly és nagy föltek egy nemzet jellemében, mely azonban bőven leli magyarázatát az kor általános erkölcsi viszonyaiban. Oly vonásai ezek nemzetünknek, melyeket — mi tagadás — részben még ma is észlelhetünk. A bűnök mérlegét azonban jóval alá nyomja a nemzet erényeinek sulya. Itt szerző újra a történeti tények és lélektan segítségével kutat s az értelmesség, kedélyesség, dicsvágy, nemeslelkűség, hűség, vendégszeretet, vitázóság és szabályszeretlet magasztos képeit állítja az előbbi sötét rovatval szembe.

Messze meghaladva terünket és czélunkat, ha csak rámutatni akarnánk is azon általános érdekű fejezetekre, a melyek e könyvben foglalják.

Szabatos, tükre az nemzetünk négy századéves szellemi életének, melynek átolvasása után azon édes reményvel fordulunk szerzőhöz, vajha a még hátralévő köteteket a nemzeti tudományosság javára mielőbb befejezn!

Béla y Jeaó.

Árlejtési hirdetmény.

A gömörme gyén átvonuló budapest-vác-kassai államuton 1881, 1882, 1883. években eszközendő kavicsszállítás biztosítása iránt 1880-ik év december hó 17-én zárt írásbeli ajánlat útján versenytárgyalás fog tartatni.

Felhivatnak a vállalkozni kívánók, hogy írásbeli ajánlataikat a rimaszombati kir. építészeti hivatalhoz a tárgyalási napon déli 12 óráig nyujtsák be, minthogy később érkező ajánlatok figyelembe vétételi nem fognak.

A versenyzők kérelmére a ministerium segédhivatali igazgatóságában is fognak ajánlatok elfogadtatni.

Minthogy azonban ezen ajánlatok a gömörme gyében működendő bizottsághoz a kitűzött határidőre felbontatlanul fognak megküldetni, annál fogva figyelmeztetnek a vállalkozni kívánók, hogy a ministeriumhoz intézett ajánlataikat a tartandó versenytár-

gyalás fentebbi határidejét 5 nappal megelőzőleg nyujtsák be, mivel később a ministeriumhoz érkezett ajánlatok semmi szín alatt el nem fogadtatnak, és egyszerűen az illetőknek felbontatlanul vissza fognak adatni. —

A ministerium segédhivatali igazgatóságához czimzendő és beküldendő ajánlatok borítékára világosan kiteendő a megye és utszakasz, melyre az ajánlat szól.

A nagyméltóságú m. kir. közmunka-és közlekedési ministerium által jóváhagyott felosztási kimutatás alapján

- 1.) a rimaszombati utmesterségben 1223 rakás 7299 frt 23 kr.
- 2.) a rezsnyói utmesterségben 1310 rakás 4536 frt 50 kr.
- Összesen 2533 kétköbméteres rakás 11.835 frt 73 kr.

értékben fog a versenytárgyalás alapjául szolgálni. —

Az ajánlat egyes utmesterségekre, vagy a törvényhatóság területén átvonuló egyes államutra, vagy pedig a törvényható-

ság területén levő összes állami útkra szólhat. —

Ajánlatok nemcsak három, hanem hat évi tartamra is tehetők, melyeknek elfogadását azonban a ministerium magának fenntartja. —

Az építészeti hivatalokhoz beküldendő s 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatokhoz az ajánlati összeg 5°/o-a mint bánatpénz csatolandó, vagy készpénzben, vagy pedig az árfolyam szerint számított m. kir. állampapirokban.

Ellenben a ministeriumhoz beküldendő, s szintén 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatokhoz az előirt bánatpénz sem készpénzben, sem pedig értékpapirokban nem csatolandó, hanem annak valamely nyilvános pénztárnál a kellő összegben történt letétele, a pénztári elismervénynek eredetiben becsatolása által igazolandó.

Az ajánlatokban az egységi árakból teendő árengedés számokkal és betűkkel világosan kiirandó.

Két egyenlő írásbeli ajánlat közül az elsőbb benyújtottnak adatik elsőbbség.

Azon ajánlattevőknek, kik a kavicsszállítást el nem nyerték, a letett bánatpénz az ajánlati tárgyalás befejeztével azonnal vissza fog szolgáltatni, az illető vállalkozó pedig 10°/o-ra kiegészítve, a szállítás befejeztéig biztosítékkép letéve marad.

A tett ajánlat az illető vállalkozóra nézve azonnal, a kincstárra nézve pedig csak azon naptól fogva kötelező, a mikor az a ministerium által jóváhagyatik.

Az ajánlatban határozottan kiteendő, hogy ajánlkozó a helyi körülményeket, a szállítási feltételeket stb. teljesen ismeri, és azoknak magat minden kifogás nélkül aláveti. — A szállítandó kavicsmennyiség, annak egységi árai a részletes szállítási feltételek és a szerződés mintája a gömörme gyei kir. építészeti hivatalnál a szokott hivatalos órákban megtekinthetők.

Rimaszombat, 1880. november hó 22.

Beliczay László,
hivatalfőnök.

Árverési hirdetmény.

Ratkó város tulajdonát tevő ratkói gyógyszerári helyiség folyó 1880. évi december hó 13-án délelőtti 10 órakor a városház tanácsstermében nyilvános árverés útján három, esetleg hat évre hasznobérbe fog kiadatni.

Kikiáltási ár egy évi hasznobér fejében 100 frt oszt. ért. (az az egyszáz forint.)

Árverezni óhajtó tartozik 10°/o-át a kikiáltási árnak az árverés megkezdése előtt bánatpénzül letenni. —

Zárt ajánlatok is elfogadtatnak.

Kelt Ratkón, 1880. évi november hó 18-án.

Gallo János, városi főbíró.

Üzlet eladás.

Gömörme gyé egyik népesebb városában egy jól berendezett s a legszebb helyen fennálló

FÜSZER- és VASKERESKEDÉS

szabadkézből azonnal eladó, vagy esetleg a körülmény ugy hozná magával később is átadható. — Bővebb felvilágosítás e lapok kiadóhivatalában kapható.

ÜZLETHELYISÉG-VÁLTOZTATÁS.

Alulírott tisztelettel hozza köztudomásra, hogy az eddig Kalla Mihály ur Cserencsényi utcán levő házában létezett

KÖNYVNYOMDÁJÁT

ugyancsak a Cserencsényi utcán lévő özv ALMÁSSYNÉ-féle házba helyezte át.

Midőn e körülményre a t. közönség figyelmét felhivná ajánlja magát mindenféle nyomdai munkák legjobb és lehető legolcsóbb áron való kiállítására. Készít: könyveket, füzeteket, időszak- és folyóiratokat. Továbbá: hirdetményeket, falragaszokat, körleveleket, esketési- és gyászjelentéseket. Tánczvigalmi- és mindennemű meghívó-leveleket, tánczrendeket. — Árjegyzékeket, számlákat, táblázatokat, étlapokat, és látogató jegyeket. Egyáltalában minden alkalmi munkát. — Elvállal politikai vagy szépirodalmi heti- és havi közlönyöket nyomtatásra és szétküldésre, jótállva a pontos megjelenésért.

==== Vidéki megrendelések lehetőleg gyorsan és jutányosan eszközöltetnek. ====

Hirdetések a „GÖMÖR-KISHONT“ részére felvétetnek és jutányos áron számíttatnak. Többszöri hirdetmény árleengedésben részesítettik.

Teljes tisztelettel

STEFANOVICS JÓZSEF.

GÖMÖRMEGYÉI

VÁLLALKOZÁS